Maahanmuuttosanasto

Eli miten ne termit nyt menivätkään?

Kuka on maahan-muuttaja?

Millä perusteella Suomessa saa oleskella?

Jokaisella EU-kansalaisella on oikeus asua ja liikkua missä tahansa EU-maassa.

Sen sijaan kolmannen maan kansalainen voi tarvita maahantuloa ja oleskelua varten esimerkiksi viisumin tai oleskeluluvan.

EMN Euroopan muuttoliikeverkosto SUOMI

Maahanmuuttovirasto
Migrationsverket
Finnish Immigration Service

Euroopan unionin rahoittama

Kuka?

Maahanmuuttaja
Ulkomaalainen, joka aikoo asua tai on jo asunut maassa yli vuoden. Käytetään myös termejä maahanmuuttanut tai siirtolainen.

EU-kansalainen
EU-jäsenvaltion kansalainen, joka voi liikkua vapaasti Euroopan unionin sisällä. EU-kansalaiseksi rinnastetaan myös Norjan, Islannin, Liechtensteinin tai Sveitsin kansalaiset.

Kolmannen maan kansalainen
Ulkomaalainen, joka ei ole EU-kansalainen. Kolmannen maan kansalainen ei ole oikeutettu EU:n sisäiseen vapaaseen liikkuvuuteen vaan tarvitsee maahantulolleen ja oleskelulleen muun perusteen.

Kansalaisuudeton
Henkilö, jota mikään valtio ei katso kansalaisekseen.

Kansainvälistä suojelua hakeva (turvapaikanhakija)
Henkilö, joka hakee kansainvälistä suojelua ja oleskeluoikeutta vieraasta valtiosta.

Kansainvälistä suojelua hakenut henkilö voi saada turvapaikan eli pakolaisaseman.

Pakolainen
Henkilö, joka on paennut kotimaastaan tai pysyvästä asuinmaastaan ja jolle on myönnetty pakolaisasema.

Säännösten vastaisesti (laittomasti) maassa oleskeleva
Henkilö, joka on tullut maahan ilman siihen oikeuttavaa lupaa, rikkonut maahantulon edellytyksiä tai jonka maahantulo- ja oleskeluoikeus on päättynyt.

Käytetään myös nimitystä ”paperiton”, joka ei ole virallinen termi.

Maahantulo & maassa oleskelu

Viisumi
Maahantulolupa, joka myönnetään ulkomaalaiselle matkailua tai siihen verrattavaa lyhytaikaista oleskelua varten.

Oleskelulupa
Määräaikainen tai pysyvä lupa, joka myönnetään ulkomaalaiselle muuta kuin matkailua tai siihen verrattavaa lyhytaikaista oleskelua varten. Oleskelulupa voidaan myöntää:

työnteon perusteella
Maassa oleskelun perusteena on työnteko.

opiskelun perusteella
Maassa oleskelun perusteena on tutkintoon tai ammattiin johtava opiskelu oppilaitoksessa, johon henkilö on tullut hyväksytyksi.

perhesiteen perusteella
Maassa oleskelun perusteena on perheside Suomen kansalaiseen tai Suomessa oleskeluluvalla olevaan henkilöön. Tästä käytetään usein termiä perheenyhdistäminen.

Kotoutuminen
Maahanmuuttajan yksilöllinen prosessi, joka tapahtuu vuorovaikutuksessa yhteiskunnan kanssa ja jonka aikana maahanmuuttajan osallisuus, yhdenvertaisuus ja tasa-arvo yhteiskunnassa lisääntyvät.

Kansalaisuus
Laillinen side henkilön ja hänen kansalaisuusvaltionsa välillä. Kansalaisuuden voi saada syntymän tai kansalaistamisen kautta.

Schengen-alue

Schengen-alue koostuu valtioista, jotka soveltavat Schengenin säännöstöä: EU:n jäsenmaat (pl. Irlanti ja Kypros) sekä Norja, Islanti, Liechtenstein ja Sveitsi. Näiden maiden kansalaiset voivat liikkua Schengen-alueella vapaasti.

Kansainvälinen suojelu

Pakolaisasema (turvapaikka)
Myönnetään henkilölle, jolla on perusteltu pelko joutua vainotuksi kotimaassaan alkuperän, uskonnon, kansallisuuden, yhteiskunnallisen ryhmän tai poliittisen mielipiteen vuoksi. Perustuu YK:n pakolaissopimukseen (Geneven sopimus).

Toissijainen suojelu
Myönnetään henkilölle, jota uhkaa kotimaassaan kuolemanrangaistus, teloitus, kidutus tai muu epäinhimillinen tai ihmisarvoa loukkaava kohtelu tai vakava vaara aseellisen selkkauksen vuoksi. Perustuu EU-lainsäädäntöön.

Tilapäinen suojelu
Poikkeusluonteinen suojelun muoto tilanteessa, jossa ihmiset pakenevat joukolla aseellisen selkkauksen, muun väkivaltatilanteen tai ympäristökatastrofin vuoksi. Edellyttää, että suojelun tarve arvioidaan lyhytaikaiseksi. Perustuu EU-lainsäädäntöön.

Uudelleensijoittaminen (pakolaiskiintiö)
Suomeen otetaan kiintiöpakolaisina henkilöitä, jotka YK:n pakolaisjärjestö UNHCR on määritellyt pakolaisiksi ja jotka eivät voi jäädä nykyiseen oleskelumaahansa.

Maasta poistaminen & paluu

Käännyttäminen
Jos ulkomaalaisella ei ole ollut oleskelulupaa ja hänet päätetään poistaa maasta, koska hän ei täytä maassa oleskelun edellytyksiä, hänet käännytetään.

Karkottaminen
Jos ulkomaalaisella on tai on ollut oleskelulupa ja hänet päätetään poistaa maasta, koska hän ei enää täytä maassa oleskelun edellytyksiä, hänet karkotetaan.

Nämä ovat maastapoistamispäätöksiä. Saatuaan maastapoistamis-päätöksen, henkilö joko poistuu maasta itse tai poliisi tai rajatarkastus-viranomainen voi poistaa hänet maasta.

Siirto vastuuvaltioon
Turvapaikanhakijan siirtäminen hakemuksen käsittelystä vastuussa olevaan jäsenvaltioon.

Vapaaehtoinen paluu
Henkilön vapaaehtoinen poistuminen maasta ja paluu kotimaahansa joko omasta aloitteestaan tai maastapoistamispäätöksen asettamaa velvoitetta noudattaen.

Avustettu vapaaehtoinen paluu
Poistuessaan maasta vapaaehtoisesti tietyt ryhmät, kuten kansainvälistä suojelua hakeneet henkilöt, voivat saada vapaaehtoisen paluun tukea.

Palautuskielto (non-refoulement)
Periaate siitä, että ketään ei saa palauttaa alueelle, jossa häntä uhkaa kuolemanrangaistus, kidutus tai muu epäinhimillinen tai ihmisarvoa loukkaava kohtelu.

Muuttoliikkeisiin liittyvä hyväksikäyttö ja rikollisuus

Ihmissalakuljetus
Laittoman maahantulon järjestämistä, jolla pyritään taloudelliseen tai aineelliseen hyötyyn.

Ihmiskauppa
Hyväksikäyttötarkoituksessa tapahtuva toisen ihmisen värväys, kuljettaminen, kätkeminen tai vastaanottaminen, johon liittyy uhkaamista, pakottamista, orjuuttamista tai harhaanjohtamista. Ihmiskaupassa rikoksentekijä saattaa uhrinsa alisteiseen asemaan ja hyväksikäytön kohteeksi, jotta hän voisi saada uhrista taloudellista tai muuta hyötyä.

Maahantulijoiden välineellistäminen
Tilanne, jossa vieras valtio hyväksikäyttää kolmansien maiden kansalaisia tai kansalaisuudettomia henkilöitä kannustamalla heitä pyrkimään EU:n alueelle. Tavoitteena on horjuttaa Euroopan unionin tai sen jäsenvaltion vakautta.

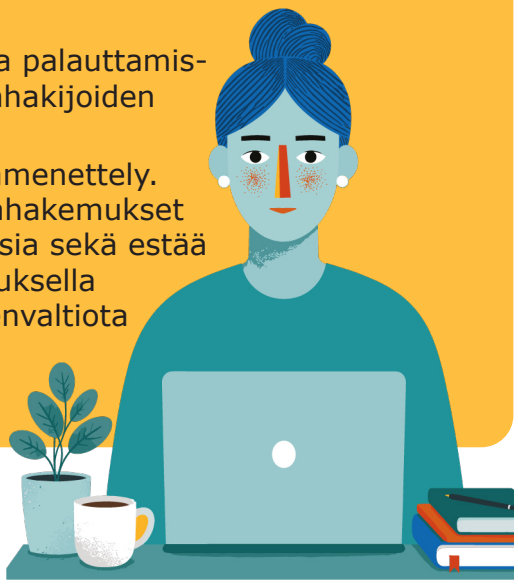

Euroopan unionin muuttoliike- ja turvapaikkasopimus

EU:n muuttoliike- ja turvapaikkasopimus eli pakti (Pact on Migration and Asylum) tuli voimaan 11. kesäkuuta 2024 ja sitä sovelletaan kesäkuusta 2026 alkaen. Pakti koostuu kymmenestä säädöksestä, joilla varmistetaan koko EU:n kattava tehokas, oikeudenmukainen ja yhtenäinen turvapaikkajärjestelmä.

Paktin myötä EU:n ulkorajojen valvonta ja turvapaikka- ja palauttamismenettelyt tehostuvat. Samalla huolehditaan turvapaikanhakijoiden yhtäläisistä oikeuksista.

Jäsenmaissa otetaan käyttöön esimerkiksi pakollinen rajamenettely. Rajamenettelyssä perusteettomaksi arvioidut turvapaikkahakemukset käsitellään jo rajalla, mikä tehostaa tutkintaa ja palautuksia sekä estää hakijoiden liikkumista edelleen muihin EU-maihin. Sopimuksella luodaan myös yhteisvastuujärjestelmä, jossa mitään jäsenvaltiota ei jätetä yksin muuttoliikepaineen alle.

Euroopan muuttoliikeverkosto EMN

Euroopan muuttoliikeverkosto (European Migration Network, EMN) on maahanmuuttoasioita käsittelevä tutkimus- ja tiedonvaihtoverkosto. EMN koostuu varsinaisista jäsenmaista sekä tarkkailijajäsenmaista. Varsinaisiin jäsenmaihin kuuluvat kaikki Euroopan unionin jäsenmaat Tanskaa lukuun ottamatta. Tarkkailijajäsenmaihin kuuluu joitakin EU:n ulkopuolisia maita.

EMN tuottaa ajantasaista, puolueetonta, luotettavaa ja vertailukelpoista tietoa politiikan suunnittelun tueksi Euroopan unionissa ja sen jäsenvaltioissa. EMN antaa lisäksi yleisölle tietoa kyseisistä asioista. EMN perustettiin vuonna 2008 Euroopan unionin neuvoston päätöksellä. Euroopan komissio rahoittaa verkostoa ja koordinoi sen toimintaa. Suomen yhteyspiste toimii Maahanmuuttovirastossa.

EMN Euroopan muuttoliikeverkosto SUOMI

Julkaisija: EMN Suomi | emn.fi | Kesäkuu 2026

EMN Maahanmuutto- ja turvapaikkasanasto

EMN-sanasto (EMN Asylum and Migration Glossary) sisältää yli 500 alan termiä eri kielillä. Löydät sanaston Euroopan komission verkkosivuilta.

Graafinen suunnittelu: Jukka Fordell